NITO

Statsrådene Jan Tore Sanner, Torbjørn Røe-Isaksen, Henrik Asheim, Bent Høie, Iselin Nybø, Monica Mæland, Frank Bakke-Jensen og Linda Hofstad Helleland

Kopi: De parlamentariske lederne og Stortingets finanskomite

Oslo, 17.08.2021

Innspill til regjeringens budsjettkonferanse august 2021
NITO er Norges største fagorganisasjon for ingeniører og teknologer med over 93 000 medlemmer i alle sektorer. Etter et krevende år for både virksomheter og arbeidstakere er det nå viktig å sette inn nye, samt styrke eksisterende virkemidler for å sikre sysselsetting og verdiskaping.

Fagforeningsfradraget
Den norske modellen for samarbeid i arbeidslivet er avgjørende for den norske suksessformelen. Koronapandemien har vist hvor viktig et organisert arbeidsliv er for å finne gode løsninger for arbeidslivet uten å utløse store konflikter. For å klare omstillingen norsk arbeidsliv må igjennom framover, vil modellen være nøkkelen til å lykkes.

De siste årene har oppslutningen om fagforeningene kommet under 50 prosent. Det gir grunn til bekymring. Både staten, arbeidsgiverne og arbeidstakerne har en klar interesse av et velfungerende arbeidsliv hvor trepartssamarbeidet har høy legitimitet. For at modellen skal ha legitimitet er det viktig at oppslutningen både på arbeidstaker og arbeidsgiversiden er høy.

En god start for å lykkes med å styrke organisasjonsgraden vil være en oppregulering av statens bidrag gjennom fagforeningsfradraget. NITO ber derfor om at fagforeningsfradraget minst oppreguleres til nivået i 2013 og framover økes minst i takt med reguleringen av grunnbeløpet i folketrygden.

Kompetansereformen
NITO mener at det iverksettes sterkere incentivordninger for at bedrifter skal investere i økt kompetanse for sine ansatte. Verktøy for dette er ***kompetansefunn digital, regionale kompetansefond, bransjeprogrammene og studieforbundene*.**

Vi viser til Stortingets behandling av kompetansereformen, vedtak 697, der Stortinget ber regjeringen utrede en ny incentivordning, Kompetansefunn Digital. NITO forventer en oppfølging av vedtaket i statsbudsjettet for 2022.

Videre bør det settes av 130 millioner til etablering av regionale kompetansefond. Fondet bør være styrt av partene i arbeidslivet, som identifiserer behov og henter inn tilbud. Som eksempel kan det lyses ut midler til å utvikle utdanningsprogram i bransjer og fagområder der det er behov for økt innovasjon, omstilling og økt konkurransekraft. Regionale kompetansefond kan knyttes opp mot ordningen med kompetansepiloter i fylkene, der formålet er å mobilisere etterspørsel og legge til rette for et regionalt tilpasset etter- og videreutdanningstilbud.

NITO mener bransjeprogrammene for olje og gass og leverandørindustrien, for elektro-, automasjons-, fornybar- og kraftnæringen og for maritim sektor, må videreføres i en femårs periode, ut 2025. Det tar tid på å utvikle tilbud som treffer bransjenes behov. Våre fremste kompetansemiljøer ved universiteter og høyskoler må mobiliseres til å gi korte og treffsikre fleksible tilbud til høyutdanningsgruppene innen disse bransjene

Vann og avløp

Den sjette delrapporten fra FNs klimapanel slår fast at ekstremvær er den nye normalen. I Norge utarter dette seg i hyppige regnskyll som kan gi flom og oversvømmelser. Som følge av press på naturressurser og klima er infrastrukturen vår mye mer sårbar enn før. Økt urbanisering og befolkningsvekst vil også kreve oppgradering av eksisterende ledningsnett for vann og avløp, og tiltak mot overvann. Vi må derfor investere i vann- og avløpsinfrastruktur nå, og ved å ta i bruk ny teknologi og satse på innovasjon, vil vi kunne begrense kostnadene betydelig. Som en del av omstillingen til et grønnere samfunn, kan ingeniører- og teknologer fra petroleumsindustrien bidra med sin kompetanse, også på land.

Investeringsbehovet i kommunalt eide vann- og avløpsanlegg fram til 2040 er estimert til 332 milliarder kr[1]. Det er kommunene som er ansvarlig for finansiering av vann- og avløpstjenester gjennom selvkostprinsippet. Det enorme etterslepet vi ser innenfor sektoren viser at selvkostprinsippet ikke fungerer. For å gjennomføre nødvendige oppgraderinger vil offentlige gebyrer på vann og avløp som finansieres etter selvkostprinsippet måtte flerdobles, noe som vil slå usosialt ut for mange.

NITO mener at staten må bistå. Regjeringen kan gjennom statsbudsjettet bidra med finansiering av oppgraderinger av ledningsnett og tiltak mot overvann, før det går utover liv, helse og infrastruktur. En mulig løsning på dette er å opprette en søkbar statlig ordning med et betydelig krav til kommunal egenfinansiering. Dette kan for eksempel opprettes et nasjonalt fond for vann og avløp, eller en ordning i lik offentlig støtte til bredbåndsutbyggingen.

IKT-studieplasser

NITO mener at det må bevilges midler til 1000 nye IKT-studieplasser i høyere utdanning for 2022. De sju viktigste arbeidslivs- og interesseorganisasjonene for IKT-bransjen har gått sammen om å kartlegge tilbudet av og etterspørselen etter IKT-kompetanse i Norge fram mot 2030. Rapporten konkluderer med at Norge kommer til å trenge 66 prosent flere arbeidstakere med IKT-utdanning fram mot 2030. Spisskompetanse er særlig etterspurt, men tar lang tid å utvikle gjennom utdanningssystem og arbeidserfaring. Satsing på IKT-kompetanse er helt avgjørende for å realiseres muligheten som ligger i viktige satsinger på datadrevet økonomi og grønn omstilling. Det haster med å øke antall studieplasser og tilbudet av spesialiserte IKT utdanninger. En kapasitetsøkning i utdanningssystemet får først virkning på arbeidstilbudet etter 4-5 år.

Flere studieplasser for bioingeniørstudenter

NITO mener det må bevilges midler til minst 100 nye studieplasser for bioingeniørstudenter i 2022. Det utdannes langt færre bioingeniører enn det samfunnet og arbeidslivet trenger. Koronapandemien

[1] I rapport utarbeidet av Norsk vann og Norconsult

har vist at bioingeniører og medisinsk teknisk personell er svært viktige for landets helseberedskap. Både SSB og de regionale helseforetakene har over flere år meldt om stadig økende behov. Det mest beskjedne scenarioet fra SSB viser et behov for 2400 flere bioingeniører i 2035. For å nærme seg dette må kandidatmåltallet justeres slik at vi får en dobling av antall utdannede, fra 224 til 450 utdannede bioingeniører i året.

Maritim industri
Maritim industri har hatt store utfordringer igjennom pandemien, og spesielt de store verftene. Krisen i disse verftene kan smitte over på utstyrleverandørene. Det betyr at sentral kompetanse som skal bygge det grønne skiftet kan forvitre.

- ***Forsert utredning av fartøystruktur for Forsvaret***

Den maritime næringen i Norge har behov for økt aktivitet for å bevare kompetanse og sysselsetting ved de norske nybyggingsverftene. En oppegående verftsindustri i Norge har også betydning for nasjonal sikkerhet og beredskap. Forsering av utredningen av ny fartøystruktur for Sjøforsvaret og en påfølgende beslutning om å bygge nye fartøyer til Sjøforsvaret i en konkurranse mellom norske verft vil være det fremste konkrete aktivitetsfremmende bidraget til å hjelpe verftene gjennom den pågående krisen. Vi forventer at det kommer på plass en ramme for dette i statsbudsjettet for 2022.

- ***Offentlige innkjøp må gi aktivitet i Norge***

NITO mener anbudskrav fra offentlige aktører må utformes etter «norske standarder». Det gjelder standarder for utstyr, arbeidsspråk, lærlinger og HMS, så langt som mulig innenfor EØS-avtalen. Vi viser til at Stortinget har vedtatt at det skal opprettes en ekspertenhet for offentlige anskaffelser med kompetanse bl.a. innenfor EØS-rettslige problemstillinger, som skal bistå kommuner, fylkeskommuner og andre offentlige aktører knyttet til ulike problemstillinger rundt anskaffelser, og vurdere hvordan handlingsrommet i ulike regelverk kan utnyttes. NITO mener det haster å opprette en slik enhet i 2022. NITO vil også framheve at det haster med å opprette et statlig investeringsprogram for oppskalering av teknologier for maritim næring slik Stortinget har vedtatt.

- ***Eksportfinansieringstilbudet må være konkurransedyktig med de europeiske eksportordningene.***

De store verftene binder opp sin tilgjengelige egenkapital i eksisterende ordremasse og mister muligheten til å konkurrere om nye. Konsekvensen kan bli at rederiene og havbruksselskapene går til Asia for bygging vi gjerne skulle hatt her. Vi etterlyser derfor at GIEK, under de rådende forhold, strekker seg maksimalt innenfor det regelverket tillater for å tillempe kravene til egenkapital. NITO imøteser også at regjeringen effektuerer Stortingets vedtak om en utredning av handlingsrommet innenfor EØS-avtalen for å plassere offentlige oppdrag hos norske verft.

Bredbånd
Pandemien har demonstrert at tilgjengelig og sikker digital infrastruktur av høy kvalitet er avgjørende for et driftig næringsliv, en velfungerende stat og en befolkning som deltar i samfunnslivet. Myndighetene må sikre at hele landet har tilgang til høyhastighetsbredbånd (100 megabit i sekundet). Det er urimelig å forvente at alle kommuner i distriktet skal klare å sette av tilstrekkelig beløp til full bredbåndsdekning. Kommuner i distriktene må få behovsprøvd sin andel i fordelingsnøkkelen for utbygging. Alle operatører bør ha tilgang til infrastrukturen hvis staten er med og finansierer utbygging.

- Tilskuddsordningen for bredbånd må øke til 1 milliard kroner per år, i perioden 2022-2025

- NITO foreslår at myndighetene i samarbeid med KS innfører behovsprøving av kravet til 25 prosent finansiering fra kommunene

ABE-reformen
Regjeringen har siden 2015 arbeidet med avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen. Den har gitt statlige virksomheter årlige "ostehøvelkutt", som i mange tilfeller har ført til dårligere offentlig tjenestetilbud til borgerne. NITO ønsker en effektiv offentlig sektor til det beste for brukerne. Da bør det satses på utvikling av offentlige tjenester og ikke ostehøvelkutt. Det er vanskelig å se hvordan regjeringen skal få gjennomført omstillinger, blant annet innenfor digitalisering, når oppmerksomheten blir på innsparing og ikke på gode tjenester av høy kvalitet. NITO ber derfor at ABE-reformen legges til side fra og med statsbudsjettet for 2022.

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Steinar Sørlie
Generalsekretær